

EU overhales af Kina og USA – også når det gælder fødevarerektoren

---

Henning Otte Hansen, Institut for Fødevarer- og Ressourceøkonomi, Københavns Universitet

Introduktion

Rapporten, *The future of European competitiveness – A competitiveness strategy for Europe*, udkom i september 2024. Rapporten viser, at EU overhales af både Kina og USA, når det gælder konkurrenceevne og vækst. Den væsentligste forklaring er en for svag vækst i produktiviteten i EU. I rapporten peges der på flere løsninger på de problemer og udfordringer, som er fremlagt: Innovation, bedre koordinering mellem landene og en større indsats inden for sikkerhed og uafhængighed. Landbrugs- og fødevarerektoren er ikke specifikt analyseret, men flere af de analyser, konklusioner og anbefalinger, som fremlægges i rapporten, gælder også for fødevarerindustrien. På nogle områder er fødevarerindustrien dog underlagt særlige vilkår, og ikke mindst fødevarerforsyningsikkerhed har fået en stigende opmærksomhed.

Vi ser samme udvikling på fødevarerområdet, hvor EU på flere områder bliver overhalet. EU's produktion, produktivitetsvækst og markedsandele stagnerer eller falder, og afstanden til Kina og USA vokser. Kina øger landbrugsstøtten – især den produktionskoblede støtte – mens den er faldet i både

EU og USA. Generelt ses den stigende subsidiering og protektionisme i Kina som en væsentlig trussel for EU og herunder også for EU's landbrugs- og fødevarerproduktion. Kina styrker sin internationale position på landbrugs- og fødevarerområdet via investeringer i udenlandsk landbrug – et område, hvor EU også er bagefter.

Udgangspunkt for EU's økonomi og konkurrenceevne

I september 2024 blev den længe ventede rapport, *The future of European competitiveness – A competitiveness strategy for Europe*, offentliggjort. Den tidligere italienske premierminister og europæiske centralbankchef Mario Draghi stod i spidsen for rapporten. Det er i sig selv ambitiøst at lave en strategi for Europas konkurrenceevne:

Der er store forskelle mellem landene, både i forhold til konkurrenceevne og i forhold til mulighederne for at styrke konkurrenceevnen i fremtiden. Tilsvarende kan også både vilkår, muligheder og løsninger være meget forskellige fra sektor til sektor. Landbrugs- og fødevarerektoren er ikke specifikt analyseret i rapporten, men forhold som produktivitet, industripolitik, regulering med mere

er i et vist omfang fælles for alle sektorer. Rapporten er udarbejdet for Europa-Kommissionen, og nogle af løsningerne er allerede indarbejdet og implementeret.

Vækst og konkurrenceevne under pres

Som rapportens titel afslører, har konkurrenceevnen og væksten i EU været svækket over en længere periode. Alle undersøgelser viser en stigende forskel i BNP-væksten mellem EU og USA, der primært er drevet af en afmatning i produktivitetsvæksten i EU.

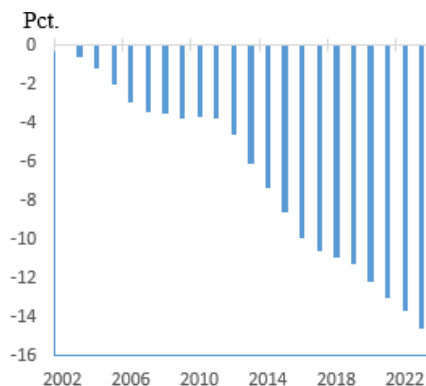
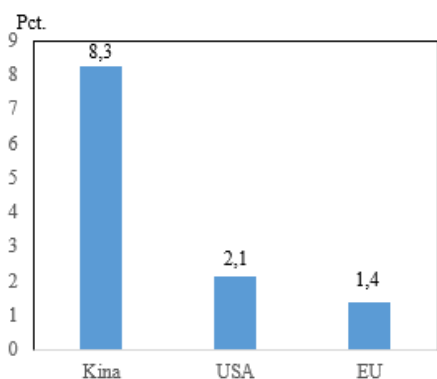
Resultatet er en relativt forringet levestandard i EU. Den disponible realindkomst per indbygger er vokset næsten dobbelt så meget i USA som i EU siden 2000. Figur 1 og 2 viser dette stigende spænd i BNP over for USA og Kina. Figur 1 viser en markant lavere BNP-vækst i EU end i både USA og Kina. Kina har haft meget høje vækstrater gennem hele perioden, og finanskriser, fødevarekriser og covid-19 har kun i begrænset omfang svækket væksten. EU har også tabt BNP-vækst over for USA – år for år – og sammenlagt har

tabet været omkring 15 procent set over hele perioden 2003-2023.

Den svagere BNP-vækst i EU kan primært forklares med udviklingen i produktiviteten: Omkring 70 procent af forskellen i BNP-væksten over for USA kan forklares med lavere produktivitet i EU. I rapporten konstateres det også, at alle større lande søger at reducere deres økonomiske, politiske og markeds-mæssige afhængighed af omverdenen.

De handelspolitiske indgreb vokser i antal (figur 3), og det øger frygten for en egentlig deglobalisering – mindre international handel og samarbejde (Hansen, H. O., 2024). I betragtning af Europas relativt store afhængighed af international handel og af åbne økonomier, er EU sårbar, hvis den geopolitiske usikkerhed øges. Selvom antallet af indgreb ikke er et præcist mål for indgrebenes omfang og betydning, indikerer figur 3 alligevel et tegn på stigende protektionisme i de senere år. Forskellige

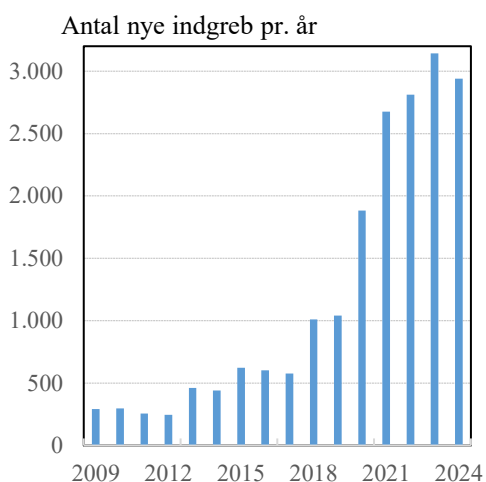
Figur 1. BNP-vækst, EU, USA og Kina, 2002-2023 **Figur 2. Akkumuleret årlig væksthorskel, EU og USA**

Kilde: Egne beregninger på grundlag af World Bank (2024). Kilde: Egne beregninger på grundlag af World Bank (2024).

strategier og konkrete tiltag til at hæve vækstraterne har været gennemført, men tendensen er forblevet uændret. Rapporten forklarer denne manglende effektivitet med for dårlig koordinering mellem medlemsstaterne. Landene har usammenhængende politikker, som medfører overlapninger og manglende fælles standarder. Især medlemslandenes erhvervs- og industripolitikker mangler koordinering og fælles mål.

Figur 3. Antal skadelige indgreb i den internationale handel

Kilde: Egen fremstilling på grundlag af Global Trade Alert (2024).

Løsninger

Rapporten af Europa-Kommissionen peger på flere løsninger på de problemer og udfordringer, som er fremlagt (Europa-Kommissionen, 2024). Overordnet set er produktivitet et nøgleord i de løsninger, som foreslås:

Styrket *innovation* fremhæves som et vigtigt indsatsområde. Europa må øge den fælles

indsats for at lukke innovationskløften over for USA og Kina, især når det gælder avancerede teknologier. Innovation og især teknologisk innovation er redskaber til at reducere forskellen i EU's produktivitet over for USA og Kina. I rapporten understreges det, at der ikke mangler ideer eller forskning. Problemerne opstår derimod, når innovationen skal gøres kommerciel og anvendes i virksomheder. Her bremses innovationen af restriktive og ulogiske regler.

Rapporten peger også på kunstig intelligens som en mulighed for Europa til at skabe en styrkeposition, både når det gælder innovation og produktivitet.

Dernæst er der brug for en fælles plan for *CO₂-reduktion og konkurrenceevne*, og en koordinering af landenes politikker er nødvendig. I modsat fald er der risiko for, at politikerne modarbejder konkurrenceevne og vækst. Det understreges, at EU er førende i verden inden for rene teknologier som blandt andet vindmøller, men der er risiko for, at EU ikke udnytter disse fordele fuldt ud. Det skyldes stigende kinesisk konkurrence drevet af massiv industripolitik, subsidier og kontrol over råvarer. Det konkluderes, at Kinas statsstøttede konkurrence er en trussel mod EU's clean tech-virksomheder. Mere konkurrence og mindre restriktiv regulering af blandt andet fusioner bliver også nævnt som tiltag, som kan styrke både innovation og konkurrenceevne.

Det tredje indsatsområde vedrører *sikkerhed og uafhængighed*. Det fremhæves, at æraen med geopolitisk stabilitet er ved at være forbi. Stigende geopolitisk uro kan øge

usikkerheden og dæmpe investeringerne, og handelskonflikter kan blive ekstremt ødelæggende. Europa er særligt udsat. Der til kommer, at Europa er afhængig af få leverandører af kritiske råvarer, heriblandt især Kina. USA forsøger aktivt at gøre sig mere uafhængig, og EU bør gøre noget lignende, men det kræver også store investeringer. Det foreslås, at EU samarbejder mere med andre lande, opbygger lagre og indgår industrielle alliancer for at sikre forsyningskæden af nøgleteknologier.

Finansiering af løsninger

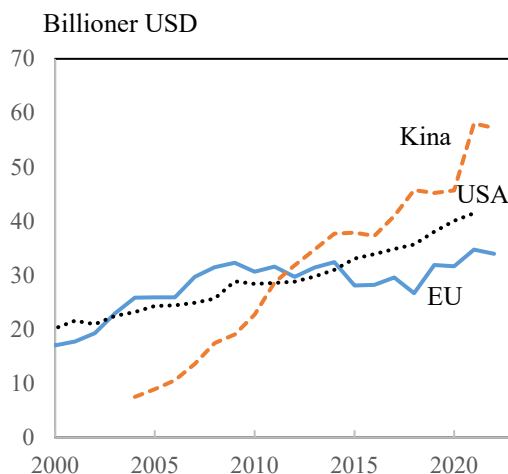
De foreslåede løsninger er ambitiøse. De vil medføre en omstilling af økonomierne, og de forudsætter store investeringer. I rapporten understreges det, at den private sektor ikke selv vil være i stand til at finansiere hovedparten af investeringerne uden offentlig støtte. Omvendt vil omstillingen medføre øget vækst og indtjening, som også gavner de offentlige finanser. Hvis målene i rapporten skal nås, er der behov for yderligere årlige investeringer på op til 800 mia. euro (knap 6.000 mia. kr.) svarende til omkring 4,5 procent af EU's BNP i 2023. Til sammenligning udgjorde investeringer under Marshallplanen i 1948-51 omkring 1-2 procent af EU's BNP.

Fødevarerområdet

Rapporten fra Europa-Kommissionen omhandler konkurrenceevne og vækst generelt for EU's erhvervssektorer. Landbrugs- og fødevarerektoren er ikke specifikt analyseret, men flere af de analyser, konklusioner og anbefalinger, som fremlægges i rapporten, gælder også for fødevarerindustrien. På nogle områder er fødevarerindustrien dog

underlagt særlige vilkår: Fødevarerindustrien er ofte tæt knyttet til landbrugssektoren, og med reformer og omlægninger af landbrugspolitikken påvirkes også fødevarerindustrien. Dertil kommer, at ikke mindst fødevarerforsyningsikkerhed – og dermed også indirekte landbrugs- og fødevarerektoren – har fået en stigende opmærksomhed i blandt andet Kina i takt med den geopolitiske ustabilitet. Fødevarerindustrien er en vigtig sektor i EU, og den udgør fra ca. 5 til 33 procent af den samlede fremstillingsindustri i EU (målt på værditilvækst). I Danmark udgør den 12 procent. Som figur 4 viser, har fødevarerindustriens betydning udviklet sig meget forskelligt i EU, USA og Kina siden årtusindskiftet.

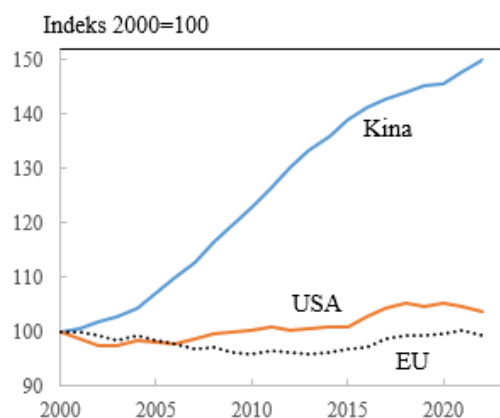
Figur 4. Værditilvækst i fødevarerindustrien

Note: Føde- og drikkevarer samt tobak
 Kilde: Egne beregninger på grundlag af World Bank (2024).

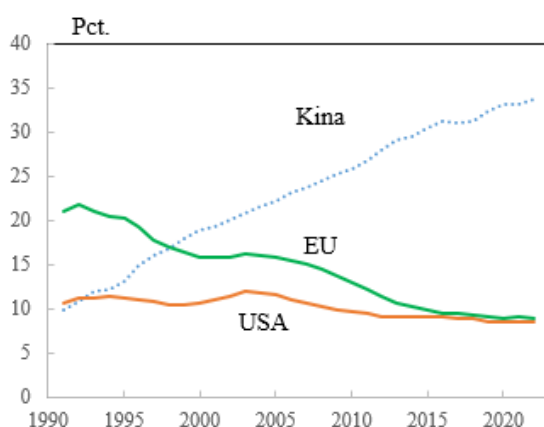
Det er ikke så overraskende, at værditilvæksten i den kinesiske fødevarerindustri er steget relativt meget – om end der er tale om

Figur 5. Udviklingen i fødevareproduktionen (pr. indbygger)

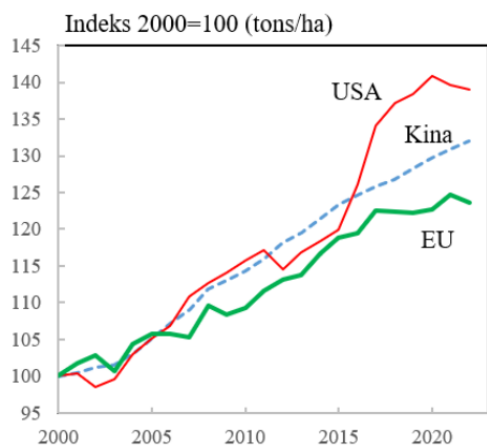
Note: 5 års glidende gennemsnit
 Kilde: Egen fremstilling på grundlag af FAO (2024).

Figur 6. Udviklingen i værdien af fødevareproduktionen (procent af hele verden)

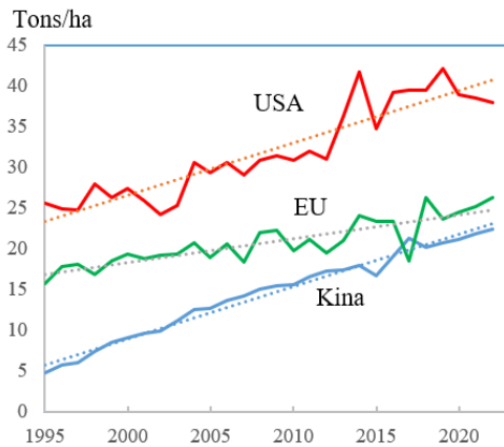
Note: 5 års glidende gennemsnit
 Kilde: Egen fremstilling på grundlag af World Bank (2024).

Figur 7. Produktivitetsudvikling i kornproduktion

Kilde: Egen fremstilling på grundlag af FAO (2024).

Figur 8. Produktivitetsudvikling i æbleproduktion

Kilde: Egen fremstilling på grundlag af FAO (2024).

en meget markant stigning: Stigende befolkningstal, stigende efterspørgsel og stigende landbrugsproduktion er alle med til at øge fødevarerindustriens værditilvækst.

Det er derimod bemærkelsesværdigt, at EU blevet overhalet så markant af Kina og af USA i årene 2012-15. EU havde faktisk verdens største fødevarerindustri målt på værditilvækst i 2011.

Landbrugs- og fødevarerproduktion

Udviklingen i landbrugs- og fødevarerproduktionen er – som udviklingen i det totale bruttonationalprodukt – et udtryk for eller et resultat af erhvervets konkurrenceevne og vækst. Siden årtusindskiftet er fødevarerproduktionen per indbygger faldet marginalt i EU (-1 procent), mens den er steget med 4 procent i USA og med 50 procent i Kina (figur 5). I samme periode har Kina overhalet både EU og USA, når det gælder værdien af fødevarerproduktionen. Kina står nu for 1/3 af verdens samlede fødevarerproduktion målt i værdi. EU's andel er faldet fra 22 procent til 9 procent, mens USA's andel er faldet marginalt fra 11 procent til 9 procent. USA overhalede EU i 2022, målt på værdien af fødevarerproduktionen (figur 6).

Udviklingen i værdien af fødevarerproduktionen skal naturligvis ses på baggrund af, at Kina kommer fra et væsentligt lavere niveau, og at der har været en betydelig befolkningsvækst i landet. Kina har 18 procent af verdens befolkning, mens tallet for EU og USA er henholdsvis 6 procent og 4 procent. Med den stigende velfærd og dermed også stigende efterspørgsel efter fødevarer i Kina, og med landets ønske om at være mere selvforsynende med fødevarer, er der oplagte

forklaringer på den relativt stigende fødevarerproduktion i Kina.

Produktivitet

Produktivitet – eller manglende produktivitetstvækst – er et nøgleord i Europa-Kommissionens rapport. Produktivitet beskriver forholdet mellem output og input: Den producerede mængde i forhold til de ressourcer (kapital, jord, arbejdskraft med mere), der anvendes. I nogle lande er det mest fordelagtigt af anvende meget arbejdskraft, mens det i andre lande er mere fordelagtigt at anvende meget kapital. Derfor er sammenligninger mellem forskellige lande vanskelige at tolke. Dertil kommer, at det ofte er nemmere at øge produktiviteten fra et lavt niveau, mens den marginale produktivetsforbedring bliver vanskeligere, hvis produktiviteten i forvejen er høj.

Der er dog alligevel eksempler, som kan bruges til at illustrere produktivetsudviklingen i EU, USA og Kina, jævnfør figur 7 og 8. Figur 7 illustrerer, at EU sakker bagud i forhold til Kina og USA, når det gælder produktivetsvækst i kornproduktionen. Figur 8 indeholder en lidt speciel men interessant case for produktivets- og produktionsudvikling i et landbrugs- og fødevarersegment: Den kinesiske æblejuiceindustri opstod efter markedsreformerne i 1980'erne, hvor landmændene fik incitament til at udvikle gartnerisektoren, herunder også æbleproduktionen, som ellers var underudviklet.

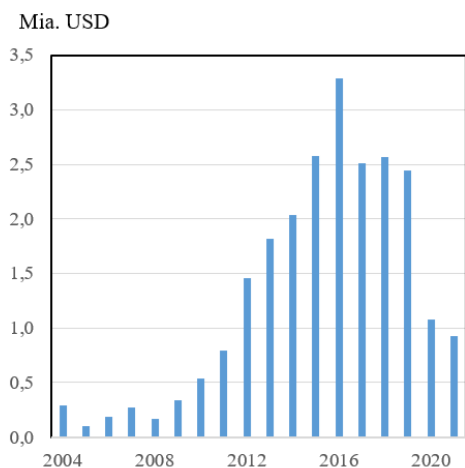
Yderligere lancerede Verdensbanken og Kina i 1994 et meget omfattende udviklingsprojekt, hvor målet blandt andet var at

skabe en både mere bæredygtig og intensiv landbrugsproduktion til gavn for både beskæftigelsen og indtjeningen. I den forbindelse blev der plantet mange nye æbletræer, og produktionen af æbler steg markant. I 2022 stod Kina for halvdelen af verdens æbleproduktion, og landet er klart verdens største eksportør af æblejuice. Eksemplet illustrerer, at Kina er i stand til at øge den indenlandske produktion og selvforsyningsgraden (Hansen, H. O., 2015). Figur 8 illustrerer også, at produktiviteten stiger kraftigere i både Kina og USA end i EU.

Direkte investeringer i udlandet

Direkte investeringer i udlandet tager en stadig vigtigere del i globaliseringen: Virksomheder, investorer og stater kan ekspandere ved at øge eksporten, men væksten sker i stigende grad ved investering i virksomheder, jord, infrastruktur med mere i udlandet.

Figur 9. Kinas udenlandske investeringer i land- og skovbrug samt fiskeri, 2004-21

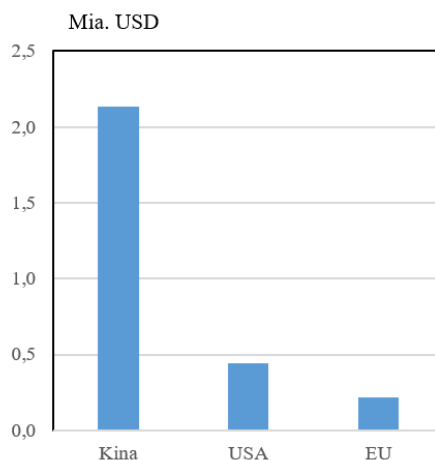

Kilde: Egen fremstilling på grundlag af FAO (2024).

Dermed kan man udnytte ressourcerne i udlandet, og man kan overføre noget af den viden, som man allerede har udviklet i hjemlandet. Endeligt kan man også øge den økonomiske og politiske indflydelse rundt omkring i verden via disse investeringer i udlandet. Når det gælder investeringer i udenlandsk landbrugsproduktion, spiller Kina en vigtig rolle: Kina øger således sine investeringer i udenlandsk landbrug (figur 9) mere end noget andet land. I dag er Kina det land i verden, som investerer mest i landbrug i udlandet (Figur 10). Også når det gælder investeringer i udenlandsk landbrug, ligger især Kina men også USA langt foran EU. Der synes at være flere overordnede formål med disse udenlandske investeringer, jævnfør blandt andre Gooch and Gale (2018):

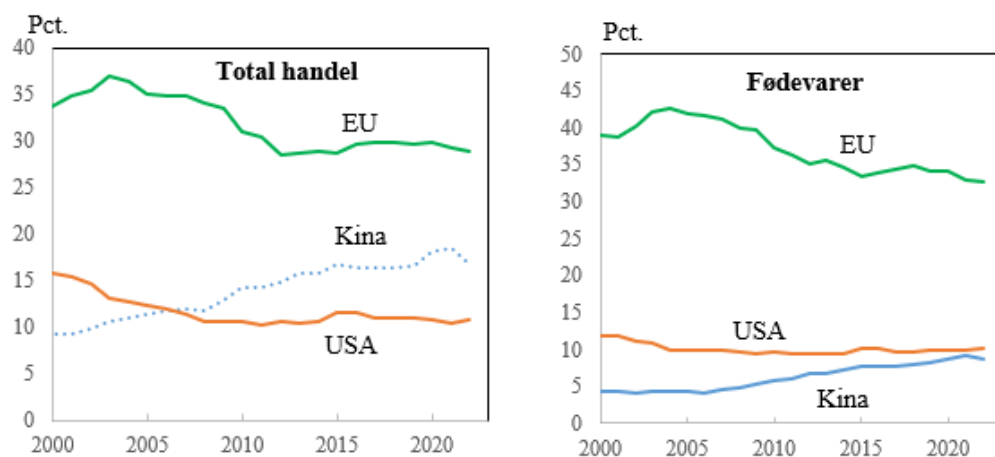
- Indtjening: Ved at overføre viden og kapital kan der opnås en merindtjening til investorerne.

Figur 10. Udenlandske investeringer i land- og skovbrug samt fiskeri, årligt gennemsnit af 2013-21

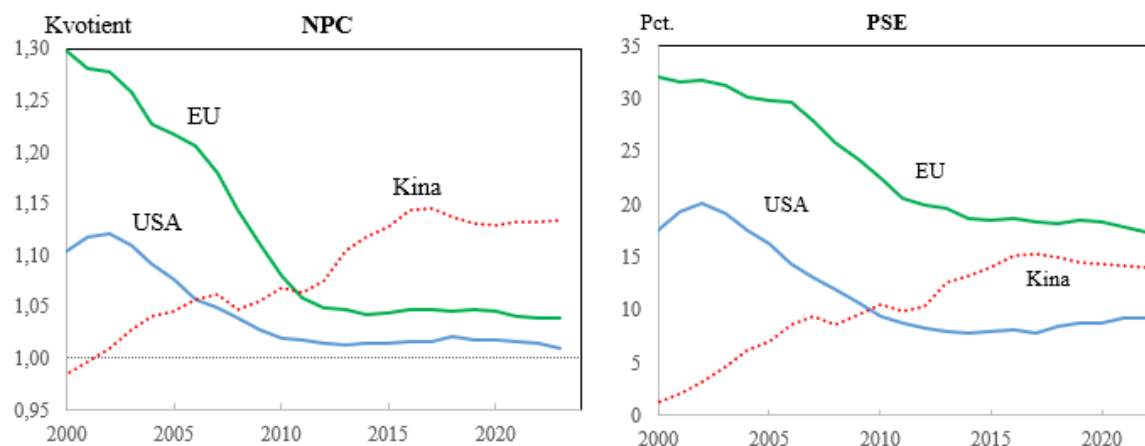
Kilde: Egen fremstilling på grundlag af FAO (2024).

Figur 11. EU's, USA's og Kinas andele af verdensmarkedet for fødevarer og for alle varer, 2000-2022

Note: Fødevarer eksklusive fisk. Andelen er opgjort som landenes import + eksport i procent af verden i alt.
Kilde: Egne beregninger på grundlag af FAO (2024).

Figur 12. Landbrugsstøtte (NPC) i EU, USA og Kina, 2000-2023

Note: 5 års glidende gennemsnit. Landbrugsstøtten er opgjort som NPC og PSE.

Nominal Protection Coefficient (NPC) viser forholdet mellem landmændenes salgspriser (inklusive direkte betalinger per ton) og import- eller eksportprisen. Hvis NPC = 1, er der ingen prisforskel. Producer Support Estimate (PSE) omfatter alle overførsler til landbruget, både markedsstøtte og direkte betalinger. PSE er her vist i procent af landbrugets bruttoindtægter.

Kilde: Egen fremstilling på grundlag af OECD (2024).

- Fødevarerforsyningsikkerhed: Via investeringer i udenlandsk landbrugs- og fødevarerproduktion sikres adgang til råvarer, som kan forsyne det kinesiske marked.
- Styrket geopolitisk placering: Via direkte tilstedeværelse i udlandet opnås større økonomisk og politisk indflydelse.
- Markedsåbning: Ved at være solidt etableret i udlandet, øges mulighederne for efterfølgende eksport fra Kina til det udenlandske marked.

Kinesiske investorer har en tendens til at investere i landbrugsproduktion i mindre udviklede lande, hvor der er få konkurrenter, og hvor der netop er muligheder for at øge produktiviteten ved hjælp af kinesisk teknologi.

Betydningen i den internationale handel

Den internationale handel vokser normalt fra år til år, og en stigende andel af produktionen – også fødevarerproduktionen – handles internationalt (Hansen, H. O. 2024). Det skyldes dels mere åbne økonomier og mindre handelsbeskyttelse, dels stigende befolkningstal og stigende produktion i verden. Jo mere et land importerer og eksporterer, desto større rolle har landet i den internationale økonomi – alt andet lige. Samtidig er andelen af verdens samlede eksport også en indikation på landenes internationale konkurrenceevne.

Med dette udgangspunkt kan det konstateres, at EU har fået en markant faldende andel

af den internationale handel med fødevarer og med alle varer under ét, jævnfør figur 11. Langt hovedparten af EU-landenes import og eksport er intra-EU-andel – altså handel mellem EU-lande. Hvis man betragter EU under ét og ser samlet på EU's handel med omverdenen, er Kina nu blevet en større verdenshandelsnation end EU. EU's andele af den internationale handel med alle varer og med fødevarer er faldet betydeligt siden årtusindskiftet. USA har haft en mindre nedgang, mens Kina har fået en stigende betydning.

Kina er i dag klart den vigtigste nation, når det gælder international varehandel. Omkring 17 procent af al verdenshandel – import og eksport tilsammen – er kinesisk. Som grafen viser, har andelen været stigende gennem en længere årrække. Omkring 2005-07 overhalede Kina både USA og EU som største handelsnation, og forskellen er efterfølgende steget betragteligt. Når det gælder international handel med fødevarer, er Kina knapt så dominerende. Deres andel udgør ca. 9 procent af verdensmarkedet, og her er landet tredjestørst efter USA og EU (her beregnet som EU's eksterne handel og fratrukket intern handel mellem EU-landene). Kinas andel af verdensmarkedet er dog også her steget markant de sidste 10-15 år. Hvis denne udvikling fortsætter, vil Kina inden for få år være den vigtigste nation på verdensmarkedet for fødevarer.

Kina er en stor nettoeksportør af alle varer under ét, men nettoimportør når det gælder fødevarer: Kina er verdens største importør af fødevarer, men er samtidig også verdens 4. største eksportør. Både importen og

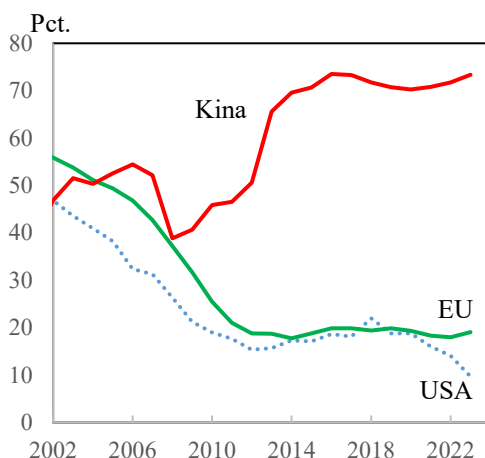
eksporten er steget markant i de senere år. Nedgangen i 2022 som vist i grafen er sandsynligvis blot et kortvarig fald som konsekvens af især covid-19, og det er næppe tegn på en helt ny tendens. Fra naturens side har Kina begrænsede muligheder for at øge fødevarerproduktionen, og derfor er en vis fødevarerimport naturlig: Kun ca. 12 procent af arealet er opdyrket, og det opdyrkede areal per indbygger er meget lille. For eksempel har Danmark 5 gange så meget opdyrket landbrugsjord per indbygger, som Kina har.

Landbrugspolitik og -støtte

Landbrugspolitik og -støtte spiller også en stor rolle, når konkurrenceevnen på kort og lang sigt skal vurderes. Landbrugspolitik og -støtte kan både stimulere og begrænse produktionen, og den kan også begrænse markedsadgang og dermed forhindre vækst. Endeligt er det også af betydning, hvilken form for landbrugsstøtte der ydes. Kina har som et landbrugspolitisk mål at have en høj fødevarer sikkerhed (tilstrækkelige fødevarer) og en høj selvforsyningsgrad. Kina vil derfor næppe tillade en for stor afhængighed af fødevarerimport. En for stor import kan undgås ved at støtte det indenlandske landbrug og ved at lægge told, afgifter eller andre restriktioner på importen. Siden år 2000 er landbrugsstøtten i Kina således steget, mens den generelt har været faldende i den vestlige verden. I 2022 lå landbrugsstøtten i procent af landbrugets bruttoindtægter i Kina marginalt under gennemsnittet i EU men betydeligt over målt på den samlede prisstøtte, jævnfør figur 12. Figuren viser udviklingen i landbrugsstøtten i EU, USA og Kina målt på to forskellige måder. Som det ses, begyndte landbrugsstøtten i Kina at stige i midten af

2000'erne, hvor der i stigende grad blev indført importbarrierer for at beskytte den indenlandske produktion. Kina øgede landbrugsstøtten målt på PSE fra 5 procent i 2000-02 til 14 procent i 2021-23, og Kina var det eneste større land, som hævede landbrugsstøtten i den tidsperiode.

Figur 13. Andelen af landbrugsstøtten som er produktionsbaseret (procent af total PSE)

Kilde: Egen fremstilling på grundlag af OECD (2024).

Mere end 2/3 af støtten til landmænd i Kina kan betegnes "meget skadelig for den internationale handel". Det skyldes, at støtten direkte begrænser samhandlen, fordi den hindrer andre landes adgang til det kinesiske marked, og fordi den skaber en kunstig høj indenlandsk produktion. Mens den vestlige verden gennem de seneste årtier har omlagt støtten til at være mindre skadelig, har Kina ikke foretaget nogen væsentlig omlægning i den retning i samme periode. Netop støtte, som er koblet til produktionen, påvirker den

internationale handel meget, og derfor har der generelt været en nedgang i denne støt-teform, jævnfør figur 13. Som figuren viser, er den kinesiske landbrugsstøtte blevet mere og mere produktionskoblet – og dermed også mere skadelig – samtidig med at den også er steget. Afkoblingen af landbrugsstøtten i EU og USA samt mere koblet landbrugsstøtte i Kina kan således også være en del af forklaringen på, at Kinas landbrugs- og fødevarerproduktion er steget så meget mere end i EU og USA.

Konklusion

Konklusionen er helt klar: Europas konkurrenceevne og vækst halter langt bag efter USA og Kina. Vi taber markedsandele, og sådan har udviklingen været siden årtusindskiftet. Konsekvensen er blandt andet forringet levestandard. Europa-Kommissionens forslag til løsninger koster 6.000 mia. kr. om året, og det er relativt 2-3 gange så meget som Marshallplanen. Det skal finansieres af private investorer og af det offentlige. Spørgsmålet er, om der kan blive enighed om en fælles finansiering i EU.

Vi ser samme udvikling på fødevarerområdet, hvor EU på flere områder bliver overhalet. EU's produktion, produktivitetsvækst og markedsandele stagnerer eller falder, og forskellen over for Kina og USA øges. Kina øger landbrugsstøtten – især den produktionskoblede støtte – mens den er faldet i både EU og USA. Generelt ses den stigende subsidiering og protektionisme i Kina som en væsentlig trussel for EU, og herunder også for EU's landbrugs- og fødevarerproduktion. Kina styrker sin internationale position på landbrugs- og fødevarerområdet via investe-

ringer i udenlandsk landbrug – et område, hvor EU også er bagefter.

I en geopolitisk usikker periode spiller fødevarer en relativt større rolle og øger udfordringerne i EU's fødevarersector. Dertil kommer, at EU er relativt afhængig af international handel og af åbne økonomier – også på fødevarerområdet – hvilket øger sårbarheden ved geopolitiske kriser.

Referencer

European Commission (2024): The future of European competitiveness. September 2024.

https://commission.europa.eu/document/download/97e481fd-2dc3-412d-be4c-f152a8232961_en?filename=The%20future%20of%20European%20competitive-ness%20-%20A%20competitive-ness%20strategy%20for%20Europe.pdf

FAO (2023): Foreign direct investment flows to agriculture (2013–2022)

<https://www.fao.org/statistics/highlights-archive/highlights-detail/foreign-direct-investment-flows-to-agriculture-2013-2022/en>

FAO (2024): FAOSTAT

<https://www.fao.org/faostat/en/#data>

Global Trade Alert (2024): New interventions per year

https://www.globaltradealert.org/global_dynamics/day-to_1118

Gooch, Elizabeth and Fred Gale (2018): China's Foreign Agriculture Investments, EIB-192, U.S. Department of Agriculture, Economic Research Service, April 2018.

<https://www.ers.usda.gov/webdocs/publications/88572/eib-192.pdf>

Hansen, Henning Otte (2015): Det globale marked for juice - tendenser og perspektiver I: Tidsskrift for Landøkonomi. No 1/2015. 201. årgang. pp. 23-30

Hansen, Henning Otte (2013): Food Economics – Industry and markets. Routledge.

Hansen, Henning Otte (2024): Megatrends in agriculture, Food industry and Food markets. An empirical and holistic approach. Palgrave

<https://link.springer.com/book/10.1007/978-3-031-58152-6>

OECD (2024): OECD Data Explorer

[https://dataexplorer.oecd.org/vis?df\[ds\]=dsDisseminate-FinancialDMZ&df\[id\]=DSD_AGR_POLIND%40DF_PSE&df\[ag\]=OECD.TAD.ARP&df\[vs\]=1.1&dq=EU%2BCHN%2BUS.A.A.PNPC%2BPNAC%2BPSE..FCTR%2BPT_REC_FRM&pd=1986%2C2023&to\[TIME_PERIOD\]=false&vw=tb](https://dataexplorer.oecd.org/vis?df[ds]=dsDisseminate-FinancialDMZ&df[id]=DSD_AGR_POLIND%40DF_PSE&df[ag]=OECD.TAD.ARP&df[vs]=1.1&dq=EU%2BCHN%2BUS.A.A.PNPC%2BPNAC%2BPSE..FCTR%2BPT_REC_FRM&pd=1986%2C2023&to[TIME_PERIOD]=false&vw=tb)

World Bank (2024): World Development Indicators

<https://data-bank.worldbank.org/source/world-development-indicators>